

**Ольга
ляшко**

**Зберігач фондів
Національного
заповідника «Глухів»**

Звучання епохи

У виставковій залі Національного заповідника «Глухів» розпочала роботу виставка старовинних музичних інструментів глухівського колекціонера Володимира Опутіна. Звуки цих незвичних експонатів здатні розворушити найтонші рухи людської душі, не підвладні слову, проникати у внутрішній світ і відкривати невідомі для нас духовні пориви, про які ми і самі не здогадуємось.

Свою колекцію Володимир почав збирати близько двох років тому, побувавши у приватному Музеї гуцульського побуту та етнографії ім. Романа Кулика на Верховині.

На виставці представлено близько тридцяти раритетних музичних інструментів початку XIX–XXI ст. Серед них цитра і бандонеон, акордеон і гармонь, віолончель і панська бандура, старовинна дерев'яна флейта і кілька гітар з логотипами фабрик-виробників, домра і балалайка. Немовби перегукуються з аналогічними старовинними експонатами музею археології сучасні варгани, глиняні свищики, губні гармошки.

З прадавніх часів музика посідала важливе місце у житті людини. Для чого вона потрібна? Чому вона супроводжує людей усіх поколінь, усіх верств населення, різних релігійних вірувань упродовж їхнього життя? На ці питання не так легко знайти відповідь, як здається на перший погляд. У стародавні часи деякі пісні та мелодії були священними, бо люди вірили у їхню чарівну магічну силу так само, як у силу замовлянь або таємних ритуалів.

Перші прояви музичного мистецтва на українських землях спостерігаються

вже близько сорока тисяч років тому. Про це свідчать археологічні знахідки палеолітичної доби. Так безцінною знахідкою Мізинської стоянки, що за 90 км від Глухова, є дивні орнаментовані вироби з кісток – своєрідні кастаньети, які поки що є єдиним свідченням наявності танців у палеолітичній культурі Східної Європи. Тут же було знайдено і графічні записи музики, тобто тогочасні ноти.

Першим теоретичним дослідником музики був математик, філософ Піфагор (580–500 р. до н. е.). На думку автора виставки власне Піфагор винайшов відомий з часів грецької античності монохорд «перша гітара» – прилад з однією струною, яка пережималась у різних місцях. На єгипетських пам'ятках зустрічаються зображення набли – музичного інструмента, зовнішнім виглядом схожого на гітару. Гітара була розповсюджена і в Азії, що підтверджують зображення на архітектурних пам'ятках Вавилону і Фінікії. У XIII ст. араби завезли її в Іспанію, де вона згодом стала іспанським народним інструментом. У порівнянні з Європою до нас гітара дійшла відносно пізно, наприкінці XVIII–XIX ст., про що свідчать видання

Колекціонер Володимир Опутін зі своїми експонатами

«50 руських та малоросійських народних пісень» В. Лебедева, зображення гітари на картинах Тараса Шевченка. З-поміж українських авторів гітарних творів був Михайло Вербицький і український скрипаль Іван Хандошко.

Центральним експонатом виставки є цитра (початок XIX ст.). – струнний щипковий інструмент у формі пласкої, спереду трохи зігнутої, резонансної

Продовження на стор. 2

Продовження. Початок на стор. 1
скриньки з круглим вирізом посередині. На її грифі з металевими поріжками натягнуто 5 металевих струн для виконання мелодії за допомогою плектора, який одягають на великий палець правої руки. Для виконання супроводу використовують від 24 до 40 шовкових струн, що вільно натягнуті над верхньою декою.

Цитра вийшла з практичного використання у XX ст., однак ще у середині XIX ст. у Галичині вона, негрозмізка і порівняно дешева, успішно замінювала у багатьох сім'ях фортепіано. У цьому може перекопатися кожен з відвідувачів виставки, маючи змогу не тільки почути звучання інструменту за допомогою аудіовізуальних засобів, а й особисто перевернути його струни.

Поряд із цитрою в експозиції розта-

шований незвичний для нашої місцевості різновид гармоніки – бандонеон. Цей музичний інструмент, названий на честь свого винахідника Генріха Банда, спочатку використовувався для виконання духовної музики в церквах Німеччини, а в кінці XIX ст. був завезений до Аргентини і увійшов до складу танго-оркестрів.

Якщо ж говорити про найпоширеніші на земній кулі музичні інструменти, представлені на виставці, то мова, перш за все, піде про дрімби (варгани). Відомо, що дрімби спочатку робили з дерев'яних чи кістяних пластинок, пізніше – із заліза. Інструмент має вигляд підковоподібної незамкненої на видовженому боці залізячки, яка подовжується двома лапками, з приклепаною до середини тонкою сталевією пластиною (т. з. язичок, який завершується загнутим кінчиком). Вкладаючи дримбу до рота, її злегка

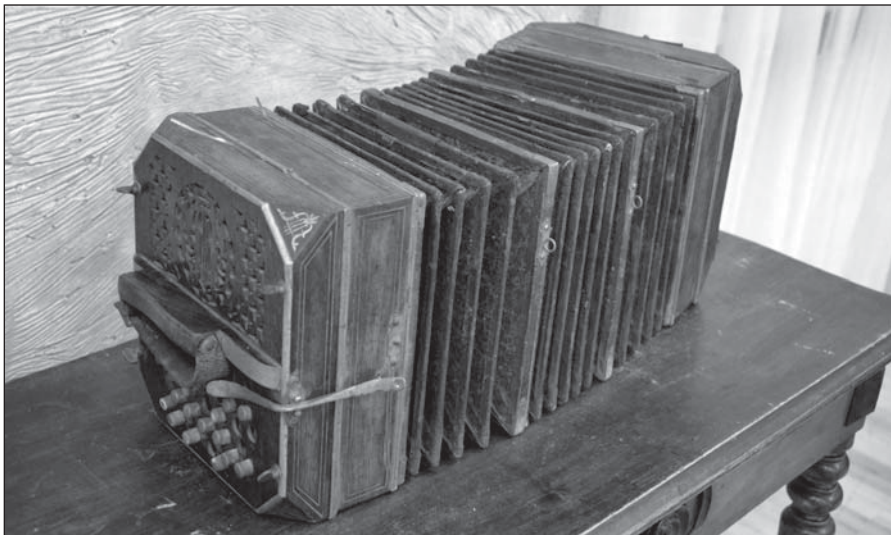

Центральний експонат - цитра

притискають зубами і б'ють по кінцю язичка пучкою пальця правої руки. На початку XIX ст. дрімба була настільки поширеним віртуозним інструментом, що існували цілі ансамблі дрімбарів, які виконували великі музичні твори.

І ще одну функцію музики, про яку ми, на жаль, забуваємо, – вібраційна медицина. Принцип її полягає в тому, що кожен орган людського тіла має свою робочу частоту, яка збивається при захворюванні. Лікар грає на дрімбі, звучання якої входить в резонанс із частотою хворого органу пацієнту. При цьому часто язички дрімби ламаються, адже «забирають» на себе хвору енергію.

На власному досвіді можу лише зазначити, що від поганого настрою немає кращих ліків, ніж гарна музика. Переконана, що кожен, хто відвідає виставку, зможе не тільки побачити старовинні музичні інструменти, а й почути їх оригінальний звук.

Бандонеон в експозиції виставки

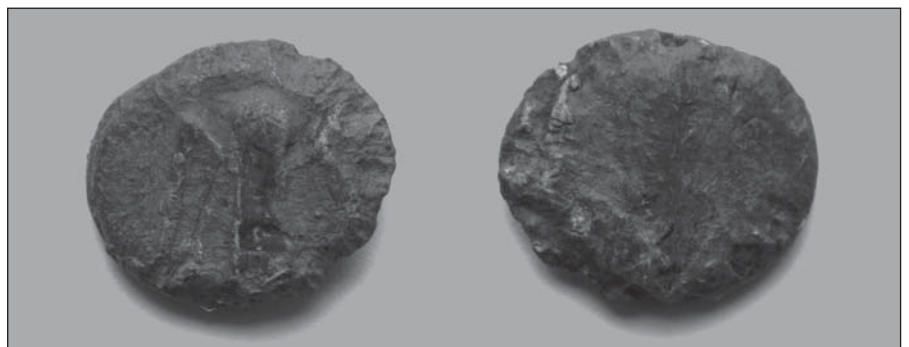

**Олександр
МІРОШНИЧЕНКО**

Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»

У 2014 р. до фондів Національного заповідника «Глухів» надійшла висла печатка князя Святослава (Миколи) Ольговича, знайдена на північній околиці міста. Розміри були становлять 20 x 18 мм. Покрита світло-сірою та бурою патиною, вона по вертикалі має наскрізний отвір для шнура. На лицевій стороні печатки проглядається рельєфне зображення погруддя святого. Внаслідок поганої збереженості важко розпізнати риси обличчя та елементи

Висла печатка князя Святослава Ольговича

Лицева та зворотна сторони печатки

одягу. На зворотній стороні печатки є символічне зображення янгола у повний зріст, від плечей якого вгору з обох боків піднімаються крила, що згинаються в області грудей.

Святослав (? – 1164 р.) був молодшим братом Всеволода Ольговича. Після його смерті 1146 р. Святослав став боротися за збереження новгород-сіверського князівства, але в боротьбу з ним вступають чернігівські Давидовичі. За підтримки Юрія Долгорукого Святослав зміг відстояти свої володіння.

У 1152 р. Юрій Долгорукий

вирушив у похід на Чернігів. Святослав Ольгович, як князь Новгород-Сіверського князівства, був великим боржником перед своїм патроном, адже без його протекції не зміг би обійняти престол, тож мав розіслати по всім підпорядкованим містам накази, щоб місцеве населення не чинило опір рязанському князю і відкривало фортеці та забезпечувало його військо фуражем.

Місцева знать з притиском зустрічала об'єднане військо Юрія: «Узнавъ о разореніи Городца, собрался в походы, призвалъ Рязанского князя

Ростислава Ярославича, Половцевъ, – пошелъ на Вятичи, на Мценскъ, на Спашъ, на Глуховъ».

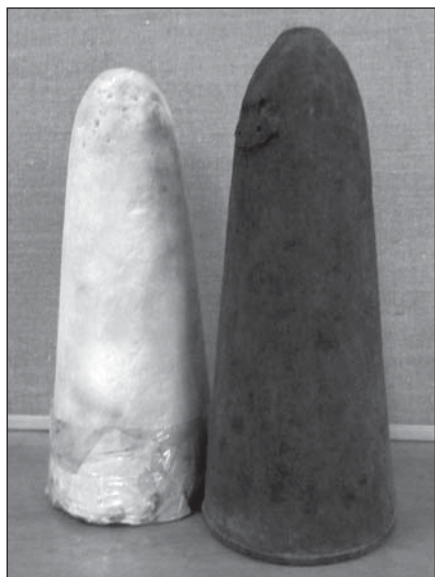
Коли ж у Києві помер Юрій Долгорукий (1157 р.) і київським князем став Ізяслав Давидович, Святослав обійняв за ним Чернігівський престол. Після смерті Святослава його син Олег не зміг утримати Чернігів, тому йому залишилося в управлінні Новгород-Сіверське князівство. Отже документ, опломбований Святославом Ольговичем, на нашу думку, міг потрапити до Глухова між 1146 і 1164 рр.

**Ігорь
СБИТНЫЙ**

**Краевед
г. Глухов**

Довоєнні в магазинах Глухова можна було купити сахар-рафинад (т. є сахар высшей очистки) виробництва Хутор-Михайловського рафинадного заводу, а після 1939 г. – і Сумського рафинадного заводу. Продукція продавалась в виде сахарной головы или под названием «сахар-рафинад колотый». Головы отливались в виде конуса высотой приблизительно 30 см с диаметром основания около 20 см. Они обязательно заворачивались в синюю упаковочную бумагу. В магазинах сахарные головы кололи специальным топориком на бесформенные куски размером от 3-х до 6-ти см. В каждом

Сахарная голова с конусом,
в котором она отливалась

Сахар-рафинад

Работники Буринского сахарного завода со своей продукцией. Фото 1924 г.

доме имелись специальные щипчики для откалывания необходимых кусочков. С целью экономии чай могли пить «вприкуску», когда кусочек сахара опускали в чашку с чаем и откусывали от него маленькие порции.

Довоєнний сахар-рафинад сильно отличался от современного. Он был очень твёрдым, имел белый цвет с голубоватым оттенком. При его изготовлении сахарный песок растворяли, получая сироп, а потом фильтровали, пропуская его через костный фильтр. Для этой цели кости крупного рогатого скота, содержащие губчатое вещество (суставы (их потому и называли «сахарной косточкой»), рёбра и др.), перерабатывали на специальных костепальных заводах. Таким, ближайшим к

нам, был Жулянский завод под Киевом. После фильтрации сироп уваривали и отливали сахарные головы.

Не знаю, как фильтруют рафинад на современных предприятиях, но ещё в 60-х годах прошедшего столетия мне приходилось видеть на складе Дружбинского рафинадного завода (так стали называть Хутор-Михайловский завод) штабеля чёрных мешков с перепаленными костями.

В 50-х годах XX ст. в магазинах стал появляться прессованный легкорастворимый сахар-рафинад, но он уже был совсем не похож на тот, колотый.

Редакция газеты благодарит Буринский районный краеведческий музей за предоставленные фотографии из его фондов.

Олена
ОНОПРИЄНКОГоловний зберігач фондів
Глухівського міського
краснознавчого музею

Історія не має забуття

Політичні репресії, голодомор 1932–1933 років в Україні – не історична минувшина, а трагічна сторінка історії, яка не має терміну давності і забуття. Це – пам'ять про звичайних людей, які народилися для щастя і звершень, яким судилося жити, рости дітей, а опинились вони в таборах, вмирати голодною смертю та під кулями. На той час доля людини визначалась наступними словами: донос – арешт – допит – визнання або невизнання вини – засудження – строк – довгі роки чекання – реабілітація.

День пам'яті жертв політичних репресій з'явився в національному календарі України наприкінці 90-х років ХХ ст. і носив назву «День пам'яті жертв голодомору», відображаючи в своєму формулюванні один із найтяжчих злочинів проти людяності. Цей день відзначався в четверту суботу листопада (Указ Президента України від 26 листопада 1998 р.), а відповідно до Указу Президента України від 31 жовтня 2000 р. став називатися «Днем пам'яті жертв голодомору та політичних репресій». Наступним указом від 15 липня 2004 р. було встановлено назву «День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій», а указом від 21 травня 2007 р., з метою належного вшанування пам'яті жертв політичних репресій, привернення уваги суспільства до трагічних подій в історії України, відродження національної пам'яті, утвердження нетерпимості до будь-яких проявів насильства проти людяності, дні пам'яті жертв голодоморів та жертв

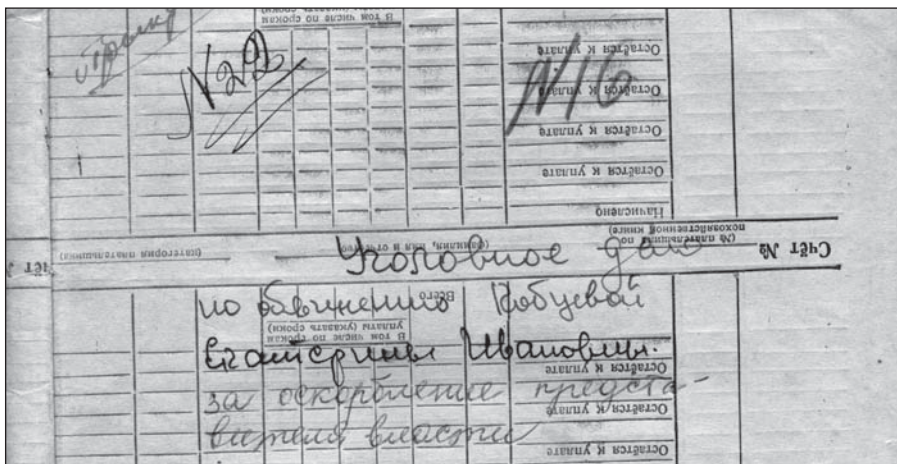
політичних репресій виділили в окремі пам'ятні дати: «День пам'яті жертв голодоморів» (як і колись, відзначається в четверту суботу листопада) і День пам'яті жертв політичних репресій (у третю неділю травня).

Як відомо, 2 червня 1937 р. було ухвалено постанову Політбюро ЦК ВКП(б) «Про антирадянські елементи», наслідком якої став наказ НКВС СРСР № 0044 від 5 серпня 1937 р., що поклав початок масовим репресіям. Вже до середини листопада 1938 р. без суду було винесено 681692 смертні вирoki, які виконувалися негайно. Більше 1,7 млн. чоловік потрапило до таборів.

Як же формувався репресивний апарат, під жорнами якого загинула така кількість людей? Всеросійська надзвичайна комісія по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і саботажем (ВНК) була створена згідно з постановою Ради Народних Комісарів від 20 грудня 1917 р. 18 березня 1918 р. колегія ВНК ухвалила рішення про створення Надзвичайної комісії при губернських та повітових радах. Директивою ВЦВК від 6 лютого 1922 р. ВНК ліквідували і на її основі утворили Державне політичне управління (ДПУ) при НКВС РСФСР. На місцях були сформовані губернські відділи при виконкомах рад, особливі відділи ДПУ військових округів армій з охорони кордонів, транспортні відділи ДПУ на залізничних і водних шляхах та зв'язку. А вже 2 листопада 1923 р. постановою ВЦВК ДПУ реорганізували в Об'єднане державне політичне управління

(ОДПУ) при РНК СРСР. Політичні справи і справи, опротестовані прокурором, розглядались Особливою нарадою ОДПУ. Наказом ОДПУ від 2 лютого 1930 р. «трійки» створювалися з представників обкомів ВКП(б) і прокуратури для розгляду справ «куркулів», білогвардійців, «контрреволюціонерів». З 1930 р. у зв'язку з ліквідацією в союзних республіках Наркоматів внутрішніх справ у відання ОДПУ передавалися міліція, охорона підприємств, виправно-трудова табори, трудові колонії. 10 липня 1934 р. був створений Наркомат внутрішніх справ (НКВС), при ньому – Особлива нарада. В системі НКВС виникло Головне управління державної безпеки (ГУДБ), а на місцях – відділи держбезпеки. Наказом НКВС СРСР від 27 травня 1935 р. запроваджувалися «трійки» в республіках, краях, областях, а після 1937 р. відповідно до постанови «Про арешти, прокурорський нагляд і ведення слідства» розгляд справ «трійками» вже не передбачався. Це мали вирішувати лише особливі наради. Комісія НКВС СРСР і Прокуратура СРСР складали «двійку», Голова Верховного Суду СРСР і Генеральний прокурор – «вищу двійку». Всі ці позасудові органи могли призначати міру покарання майже до смертної кари.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 3 лютого 1941 р. НКВС СРСР був розділений на два Народних комісаріати – державної безпеки і внутрішніх справ (НКДБ і НКВС). У квітні цього року були створені Головне управління контррозвідки «Смерш» НКО СРСР і Управління контррозвідки «Смерш» НК ВМФ СРСР. На місцях були організовані НКДБ і УНКДБ республік, країв, областей, а особливі відділи реорганізовані в управління контррозвідки «Смерш». У березні 1946 р. НКДБ СРСР було перетворено в Міністерство держбезпеки СРСР, реорганізовано органи військової контррозвідки, які були передані у підпорядкування МДБ. 7 березня 1953 р. МДБ перейменували у МВС СРСР, а через рік, 13 березня 1954 р., утворився Комітет державної безпеки при Раді Міністрів СРСР. На Україні це був КДБ при РМ УРСР, а в областях і районах – його управління. 5 липня

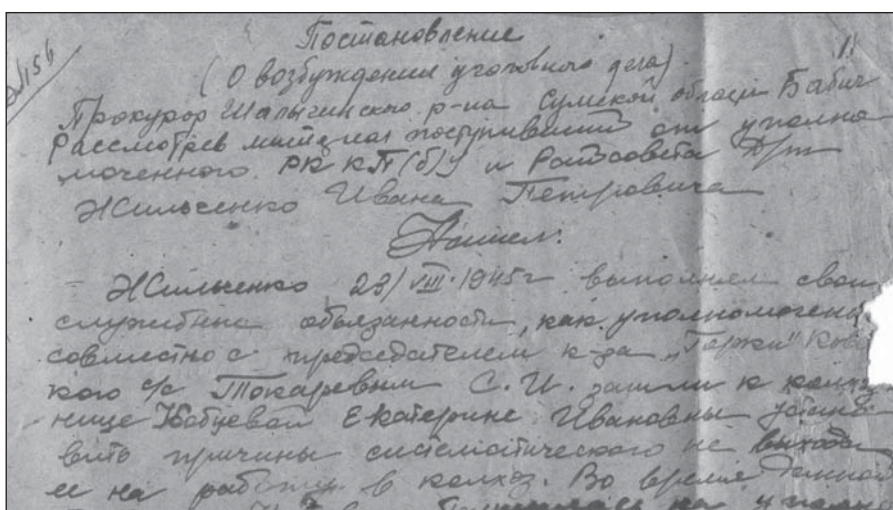
Титульна сторінка кримінальної справи К.І. Кобцевої

1978 р. КДБ при Раді Міністрів СРСР був реорганізований в КДБ СРСР, в областях відповідно діяли його управління. Постановою Верховної Ради України від 20 вересня 1991 р. КДБ УРСР був ліквідований, а забезпечення державної безпеки України покладалося на Службу національної безпеки, яка з 25 березня 1992 р. стала називатися Службою безпеки України. У зв'язку з утворенням Сумської області з 10 січня 1939 р. стало до роботи обласне Управління КДБ.

Процес реабілітації осіб, засуджених за політичні злочини, почався в 1938 р. після виходу постанови ЦК ВКП(б) «Про порушення соцзаконності в органах НКВС». У відповідності до указу Президії Верховної Ради СРСР від 19 серпня 1955 р. Президії обласних судів отримали право відмінити постанови позасудових органів за виключенням постанов вищих «двійок». Постанови вищих «двійок» мав право відмінити пленум Верховного суду СРСР.

Масовий перегляд кримінальних справ почався тільки після прийняття указу Президії Верховної Ради СРСР від 16 січня 1989 р. «Про додаткові заходи по відновленню справедливості відносно жертв репресій, які мали місце в період з 30–40-х і на початку 50-х років», а також у зв'язку з прийняттям 17 квітня 1991 р. Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні». Відповідно до нього з потерпілих громадян знято тавро «ворогів народу», людям повернуто їх чесне ім'я. Закон передбачає реабілітацію громадян, які були покарані судами, іншими державними органами в будь-якій формі, включаючи позбавлення життя або волі, обмеження інших громадянських прав і свобод з мотивів політичного, соціального, класового, національного та релігійного характеру.

Спеціальне дослідження, проведене Верховним Судом України, свідчить, що масовим репресіям були піддані практично всі прошарки суспільства: партійні і безпартійні, колгоспники, робітники, службовці, чоловіки і жінки, люди похилого віку і діти, навіть психічно хворі і жебраки. При цьому в судових і позасудових органах грубо нехтувалися норми Конституції, покликані охороняти права і свободи громадян, елементарні правила судочинства. Практично у всіх реабілітованих документах на осіб, засуджених у 1937–1938 рр., можна зустріти наступну фразу: «Из материалов дела видно, что «личные признания» арестованных по делу (фамилии) ... и других были добыты работниками, проводившими расследование,

Фрагмент постанови про порушення кримінальної справи К.І. Кобцевої

незаконным путем, с применением физических мер воздействия». У тих, хто уцілів, співробітники НКВС брали підписку про нерозголошення ними методів ведення слідства.

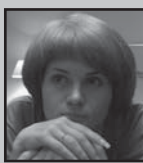
Загальна кількість репресованих (згодом реабілітованих) уродженців або мешканців Сумщини, за підрахунками упорядників книги «Реабілітовані історією. Сумська область», становить орієнтовно майже 20 тис. осіб, з них судовими або позасудовими органами – близько 15 тис. осіб. Більше 3 тис. чол. було розстріляно, понад 5 тис. – притягнуто до адміністративної відповідальності місцевою владою.

Яскравою ілюстрацією минулих подій є кримінальна справа, що знаходиться у фондах Глухівського міського краєзнавчого музею, датована 1945 роком. Мова йде про притягнення до кримінальної відповідальності жителя села Ковйонки Шалигинського району Катерини Іванівни Кобцевої за образу представника влади. Справа відкрита 23 серпня 1945 року на основі заяви уповноваженого РК КП(б)У по даному району І.П. Жильченко. У постанові про порушення кримінальної справи читаємо: «Во время данной беседы Кобцева обрушилась на уполномоченного РК КП(б)У и райсовета И.П. Жильченко, ударила последнего цепом по спине и обружала нецензурными словами». У протоколі допиту обвинуваченої (текст подається мовою оригіналу) читаємо наступне: «Я Кобцева Е.И. осталась дома по распоряжению бригадира обмолотить для себя и детей хлеба. Тогда часов в 11 дня приходят комне на ток председатель колхоза и уполномоченный Жильченко и стали не по человечески спрашивать, почему дома молотишь. Тогда я им сказала что у меня 4 ребенка

и все нетрудоспособные и нету куска хлеба, то меня бригадир оставил по моей просьбе. Тогда председатель колхоза Токарев С.О. стал отнимать цепы, чтобы отнести в с./совет. Ну я цепов не давала то он мне выворачивал руки. В то время я закрычала то мой сын спал, потому что работал в к-зе ночью, услышал и выбежал на крик, и стал вырывать из рук председателя колхоза цепы. Тогда уполномоченный Жильченко схватил мальчика 12 лет за лицо и прижал к земле, то я с испугухватила за рубашку уполномоченного чтобы не дасть бить сына. В то время председатель колхоза набросился на меня и стал крутить за плечи. То я решила пойти в сельсовет обжаловаться так как я красноармейка и имею четверо детей и мать 80 лет. То со мной шли в сельсовет и они и по пути стали меня бить и уполномоченный ударил по лицу и разбил до крови...».

Дана справа розглядалась до 18 вересня 1945 р. відповідно до норм процесуально-законодавчого характеру. В ході проведення слідчої роботи допитувалися потерпілий, обвинувачена, свідки. Катерині Іванівні було висунуто обвинувачення, а далі справу направили до прокуратури Шалигинського району для передачі до суду. На перший погляд здається, що всі правові норми дотримані. Але дана справа – це не трагедія однієї людини чи сім'ї, – це загальна трагедія всієї країни, де засуджується жінка, мати чотирьох дітей, дружина червоноармійця тільки за те, що залишилася вдома змолоти хліба. А представники влади, чоловіки, які повинні захищати, підняли руку на жінку і дитину, а потім її ж звинуватили.

Хочеться вірити, що вшанування пам'яті тих подій принесе зцілення їх учасникам і вбереже їх нащадків від повторення подібних трагедій і злочинів у майбутньому.

Вера
НАЗАРОВАГенеалог
г. Москва

Тропинками глуховских кладбищ

Продолжение.

Начало в № 1(61), 3(63) - 6(66)
2014 г., № 3(69) - № 4(70) 2015 г.

БОГДАНОВИЧ

Почти на краю Вознесенского кладбища под кронами столетних деревьев в густых высоких зарослях едва видны черные верхушки мраморных монументов. Это – могильный участок семьи Богданович. Не зная, где он находится, отыскать его в буйной растительности почти невозможно, а, найдя, сложно пробраться сквозь крапиву к самим монументам.

Жгущие стебли со всех сторон обступают памятники Александре Ивановне и Екатерине Ивановне Богданович, и полностью скрывают еще одну могилу. Только ранней весной, когда едва сойдет снег и свежая растительность еще не начала отвоевывать свое пространство, между этими надгробиями можно заметить выглядывающий из земли угол еще одного точно такого же черного мраморного монумента. Упав и проломив своим весом кирпичные своды склепа, полностью в него провалившись, так и осталось лежать затягиваемое все глубже в землю и скрытое от людских глаз надгробие главы этого семейства – Ивана Феофановича Богдановича.

Иван Феофанович был человеком, выдающимся по своей энергии и добросовестности в исполнении обязанностей. Педагог по профессии,

Могильный участок семьи Богданович

он начинал свою деятельность в 1860-х годах с должности учителя математики в Глуховском уездном училище, позднее преобразованном в мужскую прогимназию. Он также преподавал математику и природоведение в женской прогимназии. Оставив педагогическое поприще, Богданович начал активно участвовать в жизни города, неоднократно избираясь гласным Глуховской Городской Думы, в уездное земское собрание, членом Глуховского пожарного комитета и членом уездного Училищного совета. Он был присяжным заседателем по Глуховскому уезду и состоял в Глухове агентом Московского страхового общества.

В 1888 г. И.Ф. Богданович был из-

бран Городским Головой. «Хозяйство» ему досталось в незавидном состоянии. На Глухове висели огромные долги перед Черниговским земством по процентам за добычу фарфоровой глины, объясняющиеся только небрежностью земской управы в предыдущие годы. Постройка земской больницы с размахом и дороговизной, несоразмерной с размерами дохода города, стала неподъемной для Глуховского земства. Она загнала его в катастрофическую нехватку средств. Учет по хлебозапасному магазину, можно сказать, не велся, и весь хлебозапас был практически растрачен. Растраты по разным статьям городской управы доходили до 12000 руб. Денег в кассе совершенно не было, а доходы от глины к тому времени сократились, имея тьму долгов.

Вступивший в должность Городского Головы, Богданович был лишен возможности производить нужные городские расходы. Видя, что дело не чисто, он созвал Думу и предложил избрать ревизионную комиссию для проверки городской кассы. В ходе этой проверки только за один год обнаружилась растрата на сумму около 5000 руб.

В должности Городского Головы Иван Феофанович Богданович прослужил меньше 2-х лет. За это время он начал приводить в порядок дела управы и пытался упорядочить финансовое управление города, хлопоча о переносе мещанской управы из помещения городской управы в

Надгробие Ивана Феофановича Богдановича, затянутое землей

отдельное здание и проведении через Глухов железной дороги. При нем в городе было открыто первое женское приходское училище.

И.Ф. Богданович скончался 11 декабря 1889 г. Долгое время он страдал тяжелыми хроническими болезнями легких и почек, а присоединившаяся «модная» в то время болезнь, инфлюэнца, была, по словам врачей, для больного, и без того ослабленного хроническими болезнями, роковой.

Иван Феофанович, несмотря на свое слабое здоровье, не щадил сил и посвящал почти все свое время занятию городскими делами. Финансы города, пришедшие в одно время в весьма плачевное состояние, приведены были в порядок только благодаря его стараниям. За короткий период службы своим честным отношением к общим интересам он заслужил расположение всех слоев глуховского общества. Смело можно сказать, что это был самый выдающийся деятель за все время существования в Глухове городского положения. Оценка деятельности И.Ф. Богдановича, как человека и как общественного деятеля, лучше всего выразилась присутствием на похоронах огромной массы народа из всех слоев населения, провожавшей его тело до самой могилы, несмотря на холодную погоду.

Отношение к Богдановичу было отмечено в нескольких речах над прахом покойного во время панихиды. Одну из них произнес ветеринарный врач И.Л. Лесенко, другую – священник кладбищенской церкви отец И. Бугословский, вышедший на дорогу к Вознесенскому кладбищу, чтобы встретить покойного вместе со своим причтом и хоругвями. В краткой прочувствованной речи на текст «воздайте ибо всем должно» о. Иоанн охарактеризовал покойника как честного общественного деятеля, желание которого было возвысить этот город, доставить жителям его все блага и освободить их от недостойных хищников и любителей общественного пирога. Другие сказали, что с прахом покойного опускаются в могилу все лучшие надежды и желания сограждан. Все речи отличались особенной теплотой и искренностью и вызвали слезы на глазах у многих присутствовавших. В заключительном слове о. Иоанн призвал Всевышнего, чтобы он внушил гражданам избрать себе нового городского голову с теми же качествами, что были у покойного.

По одну сторону от провалившегося памятника Богдановичу стоит надгробие его супруги, Александры Ивановны, скончавшейся на 34-м году

жизни в 1876 г., оставив после себя имение и промыслы, по своей величине значительно превышающие состояние крепких глуховских купцов Лютых и Зайковских.

Иван Феофанович на протяжении всех оставшихся лет жизни был вдовцом и самостоятельно воспитывал двух дочерей. После его смерти две несовершеннолетние девочки остались круглыми сиротами. Но не прошло и года, как по городу разлетелись слухи о кончине одной из дочерей Богдановича. Состоятельная и интеллигентная Екатерина Ивановна отравилась 15-го ноября 1890 г. Одни объясняли её смерть неосторожностью, другие – неосторожной любовью. Надгробие Екатерины Ивановны Богданович сохранилось и стоит по другую сторону от могилы отца.

Надгробная плита Бориса Анастасиевича Козачка

КОЗАЧЕК

Предок этой фамилии, войсковой товарищ Андрей Козачек, в начале XIX в. владел дворянским, населенным крестьянами, имением в с. Слепород Глуховского уезда, которое перешло потом к его сыну, наказному сотнику Василию. По смерти последнего имение унаследовали и владели им его сыновья Михаил, Алексей и Андрей Козачки и дальнейшие их многочисленные потомки. Внук Михаила, губернский секретарь Анастасий Петрович Козачек, в XIX в. жил в Глухове, имел собственный дом и 172 десятины земли. Он был женат был на дочери прапорщика Анастасии Власьевне Журавка и от нее имел четверо сыновей: Николая, Порфирия, который владел землей в районе с. Полошки и получал там постоянный доход с добычи фарфоровой глины; Ивана, который также имел доход с добычи глины и принимал активное участие в городском самоуправлении (был гласным Глуховской Городской Думы, мировым посредником и присяжным заседателем, входил во всевозможные городские комиссии и был членом Глуховского уездного по воинским делам присутствия); Бориса, ставшего наиболее известным в должности Глуховского Городского Головы.

Борис Анастасиевич родился в 1831 г. Он женился на Анне Дмитриевне Мартыновой, в браке с которой имел

трех дочерей. В 1880-х годах Борис Анастасиевич был почетным Мировым судьей, неоднократно избирался в Гласные Глуховской Городской Думы, принимал участие в различных городских делах.

В 1890 г. серьезным вопросом для города стали выборы нового Городского Головы. По деятельности и энергии заменить кем-то покойного Ивана Феофановича было сложной задачей, т. к. такого заместителя в провинциальном Глухове отыскать было нелегко, а лучшие представители города уже были заняты на других общественных должностях, не менее почетных, но более вознаграждаемых. В итоге Городским Головой был избран Борис Анастасиевич Козачек. Практически единогласное избрание его на эту должность свидетельствовало о том, что граждане видели в его лице просвещенного деятеля и единственного представителя, который способен упорядочить финансовое управление города, привести дела управы в полнейший порядок, восстановить авторитет управления и организовать нормальную работу служащих в управе. Граждане надеялись, что Борис Анастасиевич сумеет с честью и пользой для города продолжить решение животрепещущих для Глухова вопросов, которые были подняты еще при покойном И.Ф. Богдановиче и которыми на тот момент было поглощено внимание всего городского и уездного

Продолжение на стр. 8

Продолжение. Начало на странице 6-7 общества. Для достижения всего этого Козачек являлся лучшей кандидатурой. В результате вновь избранный Городской Голова Борис Анастасиевич Козачек был утвержден и 20-го марта 1890 г., приняв установленную присягу, вступил в должность.

Во время пребывания Б.А. Козачка в должности Городского Головы было открыто и освещено трехклассное Городское училище, построенное на средства Ф.А. Терещенко, как и здание пансиона при Глуховской мужской гимназии. Глуховская женская прогимназия была преобразована

в гимназию и начала свою работу в новом, построенном в это же время, здании. Наконец, было пущено столь долгожданное для города движение по узкоколейной железнодорожной ветви Ворожба – Середина Буда, прошедшей через Глухов. Не все удалось исправить, но в целом ожидания граждан оправдались, и период нахождения Б.А. Козачка во главе городского самоуправления было временем перемен и новых свершений.

Борис Анастасиевич Козачек скончался 15 декабря 1896 г., будучи статским советником и Глуховским Городским Головой. Тело его с почестями было погребено при Преображенской

церкви недалеко от похороненных тут же родителей.

Славен бывает город от рук славных его деятелей, но славные дела их уходят в прошлое и постепенно забываются, как забываются сами люди и их имена... Памятники Анастасию Петровичу и Анастасии Власьевне Козачкам, погребенным при Преображенской церкви в 1870-х годах, не сохранились, а надгробную плиту с могилы Бориса Анастасиевича до сих пор можно увидеть возле ограды Спасо-Преображенской церкви среди десятка других уцелевших надгробий церковного некрополя.

Цією публікацією ми починаємо цикл статей, присвячених питанням стану освіти у Глухівському повіті наприкінці XIX ст.

«Памятные книжки», звідки походить ця інформація, є писемним джерелом – офіційним універсальним довідковим виданням, яке наводить відомості по окремих губерніях Російської імперії, у тому числі і Чернігівській, за конкретний рік. Вони за ступенем важливості стоять у одному ряду з губернськими і єпархіальними відомостями, оглядами губерній, працями різноманітних наукових комісій.

«Памятные книжки» Чернігівської губернії дозволяють у подробицях відтворити картину її повсякденного життя, отримати статистичні відомості про розвиток освіти, складі і заняттях жителів, стані культури і побуту за поточний рік на означеній території.

Памятная книжка Киевского учебного округа.

Часть IV. Черниговская губерния. 1894

Глуховский уезд

В уездном городе Глухове:

I. Учебные заведения:

1. Глуховская мужская гимназия.

Сторінками минулого

Преобразована из бывшего уездного училища в 4-х классную прогимназию в 1870 г., в 6-ти классную в 1874 г., а в гимназию в 1889 г. Помещается в доме местного земства. При гимназии имеется пансион (открыт в 1892 г.), помещающийся в казенном доме. Открытое в 1882 г. общество вспомоществования бедным ученикам состоит из 3-х членов попечителей, 3-х почетных и 32-х действительных. На содержание гимназии отпускается: из государственного казначейства 7845 руб., из суммы сбора за учение 4153 руб. 60 коп., из суммы за содержание частных воспитанников в пансион (280 руб. в год с каждого и 40 руб. одновременно при поступлении) 10800 руб., из средств Глуховского земства и городского общества 9636 руб. 31 коп., из % с пожертвованных капиталов 2546 руб. 96 коп., пожертвованных разных обществ и лиц 1926 руб. 37 коп., а всего 36908 руб. 24 коп.

Учащихся в гимназии 195, в том числе пансионеров 38.

Почетный Попечитель действительный статский советник Никола Артемьевич Терещенко, в настоящей должности (V кл.) с 24 февраля 1898 г., орден

св. Владимира 2 степени (1 янв. 1892 г.).

Директор действительный статский советник Михаил Федорович Лазаренко, кандидат историко-филологического факультета университета св. Владимира, в службе с 11 октября 1866 г., в настоящей должности (V кл.) с 18 июля 1875 г., орден св. Владимира 3 ст. (1 января 1878 г.), содержание 3170 руб. (в том числе пенсии 800 руб.) и квартира.

Исполняющий обязанности инспектора учитель древнего языка, статский советник Евфим Алексеевич Каллистов, окончил курс С.-Петербургского историко-филологического института, в службе с 3 июня 1878 г., в настоящей должности (VI кл.) с 1 августа 1890 г., орден св. Станислава 2 ст. (28 февраля 1890 г.), содержание 1925 руб. и квартира.

Законоучитель священник Константин Николаевич Рознатовский, кандидат Богословия Киевской Духовной Академии, в настоящей должности с 15 февраля 1886 г., имеет набедренник (14 июня 1887 г.), содержание 1340 руб.

*Продовження в наступному номері
Підготувала до друку Маргарита Мельник*

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»

м.Шостка, вул. К.Маркса, 69

Підписано до друку 16.12.2015 р.

Тираж — 500 примірників. Замовлення № 7309/2.

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Ірина МОШИК

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО